

F. SCOTT FITZGERALD

A
NAGY
GATSBY

EURÓPA
KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2019

F. Scott Fitzgerald: The Great Gatsby
First published in the U.S.A. 1925
All rights reserved

Hungarian translation © Wertheimer Gábor, 2019

Utószó © Vecsei H. Miklós, ifj. Vidnyánszky Attila, 2019

ELSŐ FEJEZET

Fiatalabb voltam még és befolyásolhatóbb, amikor apám ellátott egy tanáccsal, amely azóta is a fejemben jár.

– Mielőtt kritizálni kezdesz valakit – mondta –, mindig gondoldj arra, hogy nem mindenki kapott olyan lehetőségeket az életben, mint te.

Csak ennyi hangzott el, de a magunk visszafogott módján szavak nélkül is megértettük egymást, és tudtam, jóval többet akar mondani ennél. Ez a magyarázata annak, hogy hajlamos vagyok megtartani magamnak a véleményemet másokról, s ezen szokásomnak köszönhetem, hogy sok fura szerzet nyílt meg előttem, illetve jó néhány kellemetlenül unalmas ember áldozatává váltam. Az abnormalis elme hamar felfedezi ezt a tulajdonságot egy normális emberben, ezért alakulhatott úgy, hogy az egyetemen azzal vádoltak igazságtalanul: úgy viselkedem, mint egy politikus – pusztán azért, mert mindenféle őrült, számomra ismeretlen ember megosztotta velem, milyen bánata van éppen. Többnyire nem kerestem a lehetőséget – sőt amikor félreismerhetetlen jelei mutatkoztak annak,

hogy küszöbön áll egy bizalmas kitárulkozás, úgy tettem, mintha aludnék, vagy máshol járnának a gondolataim vagy éppen elutasítóan komolytalannak mutatkoztam –, ugyanis a fiatal emberek bizalmas kitárulkozásai, legalábbis ami a kifejezésmódot illeti, telis-tele vannak egymástól kölcsönzött fordulatokkal és nyilvánvaló elfojtásokkal. A határtalan remény jele az, hogy nem ítélek mások felett. Még mindig félek kicsit attól, hogy elkerüli valami a figyelmemet, ha megfedkezem arról, amit apám némi sznobériával adott elő, s amit én nem kevesebb sznobériával ismételgetek: születéskor nem egyenlő arányban részesülünk az alapvető tisztességből.

Miután eldicsekedtem megértő természetemmel, be kell ismernem, hogy az én toleranciámnak is vannak határai. Az emberi viselkedés alapja lehet kemény kőszikla vagy ingoványos mocsár, mindegy, egy bizonyos ponton túl már nem érdekel, mi az alapja. Amikor tavaly ősszel hazajöttem Keletről, azt szerettem volna, hogy a világ egyenruhába öltözzön, és mindörökre morális vigyázzállásba merevedjen. Nem vágytam többé lármás kiruccanásokra, nem vágytam arra, hogy bepillanthassak az emberi szív titkaiba. Csak Gatsby váltott ki belőlem más reakciót, az a férfi, aki a nevét adta ennek a könyvnek; Gatsby, aki megtestesítette mindazt, ami mérhetetlen megvetést vált ki belőlem. Ám amennyiben a személyiség a sikeres gesztusok szakadatlan sorozata, akkor ebben a férfiban vitathatatlanul volt valami káprázatos: vibráló érzékenység az élet ígérete iránt, mintha az a fajta bonyo-

lult műszer működött volna benne, ami jelzi, hogy tízezer kilométerrel arrébb földrengés van. Nem valamiféle slampos fogékonyságról van itt szó, amit hajlamosak vagyunk az „alkotó elme” megnyilvánulásának minősíteni. Inkább valamiféle rendkívüli adottság volt ez: Gatsby olyan romantikus átéléssel tudott remélni, álmodni, amelyet senki másban nem láttam, és valószínűleg nem is fogok. Nem – Gatsbyról végül kiderült, hogy nincsen vele semmi baj. A rajta élőködők serege, az álmai nyomában kavargó mocskos por vette el egy időre a kedvem attól, hogy mások meddő szomorúsága és átmeneti lelkesedése iránt érdeklődjem.

A családom már három nemzedék óta él ebben a közép-nyugati városban. A köztisztletnek örvendő, tehető Carraway família olyan, mint egy klán, és a hagyomány szerint Buccleuch hercegeitől származunk, jöllehet a családnak azt az ágát, ahová én is tartozom, nagyapám fivére alapította, aki 1851-ben érkezett ide, aztán a polgárháború idején pénzzel megváltotta a katonai szolgálatot, majd elindította a vasáru-nagykereskedését, amelyet apám vezet most.

Én nem találkoztam ezzel a rokonnal, de állítólag hasonlítok rá, legfőképpen azon a meglehetősen kopott olajfestményen, amely apám dolgozósobája falán lóg. A Yale-en végeztem, 1915-ben, éppen negyedszázaddal az apám után, majd valamivel később részt vettem abban

a megkésett teuton népvándorlásban, amit a Nagy Háborúként ismernek. Annyira élveztem az ellentámadást, hogy amikor visszatértem, nyughatatlanná váltam. A Közép-Nyugat már nem a világ komfortos közepének tűnt, hanem az univerzum sivár peremének, így aztán eldöntöttem, hogy keletre megyek és kitanulom a tűzdeszakmát. Minden ismerősem ezen a területen dolgozott, úgy gondoltam, még egy embert csak el tud tartani ez az üzletág. Az összes nénikém és bácsikám olyan alaposan megbeszélte a kérdést, mintha arról lett volna szó, hogy melyik általános iskolát válasszák nekem, majd végül azt mondták komor arccal és kissé bizonytalanul: – Hát, miért is ne? – Apám vállalta, hogy egy évig támogat anyagilag, s miután elintézttem ügyes-bajos dolgaimat, 1922 tavaszán keletre költöztem. Akkor úgy hittem, véglegesen.

Az lett volna célszerű, hogy a városban keressek magamnak albérletet, de meleg volt, én meg éppen egy olyan vidékről érkeztem, ahol sok a pázsit mindenfelé és a barátságosan ringatózó fa, így aztán amikor egy fiatal kolléga a munkahelyemen felvetette, hogy béreljünk közösen egy házat valamelyik elővárosban, remek ötletnek tűnt. Talált egy házat, egy rozszant kis bungalót havi nyolcvan dollárért, de az utolsó pillanatban a cég Washingtonba rendelte, ezért aztán egyedül költöztem ki vidékre. Volt egy kutyám – legalábbis néhány napig, amíg el nem szökött –, egy régi Dodge-om és egy finn bejárónőm, aki bevetette az ágyamat és reggelit készített, miközben finn bölcsességeket mormolt a villanytűzhelynél.

Egy-két napig magányosnak éreztem magam, de aztán egy reggel megállított az utcán egy férfi, aki később érkezett, mint én.

– Hogy jut el az ember West Eggbe? – kérdezte tanács-talanul.

Megmondtam neki. És amikor továbbmentem, már nem éreztem magam magányosnak: idegenvezető voltam, nyomkereső, egyike az első telepeseeknek. Az ismeretlen férfinak köszönhetően enyém lett a vidék, őslakossá váltam.

És így aztán, miközben ragyogóan sütött a nap, és a levelek sebesen nőttek a fákon – akár egy gyorsított filmfelvételen –, az az ismerős és határozott érzés járt át, hogy az élet újrakezdődik a nyárral.

Rengeteget kellett olvasnom, másrészt minél többet magamba szívnom a friss, egészséges levegőből. Vásároltam vagy tíz könyvet a bankszakmáról, a hitelezésről, értékpapírokról, és a kötetek ott sorakoztak a polcomon vörös és aranyló színekben, akár a frissen vert pénz, azaz az ígérettel, hogy felfedik a csillogó titkokat, amelyeket csak Midasz, Morgan és Maecenas ismertek. Feltett szándékom volt, hogy más könyveket is olvasok majd. Az egyetemen sokat foglalkoztam irodalommal – egy éven keresztül nagyon komoly és kissé közhelyes szerkesztőségi cikkeket írtam a *Yale News*-ba –, és úgy döntöttem, most mindezeket visszahozom az életembe, és általános műveltségre teszek szert, de közben igazi szakbarbárrá válok, a lehető legszűklátókörűbb specia-

lista lesznek. Sokkal kedvezőbb kilátás nyílik az életre, ha csak egy ablakból nézzük – elvégre ez nem csupán egy tetszetős, jól hangzó mondat.

Pusztán a véletlennek köszönhető, hogy Észak-Amerika egyik legfurcsább településén béreltem házat. Egy keskeny, zajos szigeten terült el, amely New Yorktól keletre húzódik, és amelyen sok egyéb természeti érdekesség mellett két nagyon különös formájú képződmény van. Harminc kilométerre a várostól két szinte egyforma alakú tojás nyúlik be abba a sós vízű öbölbe, amely a nyugati féltekén a legjobban magán viseli az ember keze nyomát, a hatalmas Long Island Sound tengersizorosba, és csak egy kis keskeny vízvonat választja el őket egymástól. Nem tökéletesen ovális az alakjuk – Kolumbusz tojására hajaznak, az egyik végük kissé benyomódva –, de fizikai hasonlóságuk mindig összezavarja a fölöttük repkedő sirályokat. Ám mindazok számára, akik szárnyak nélkül kénytelenek élni, sokkal izgalmasabb az, hogy formájuktól és méretüktől eltekintve mennyire különböznek egymástól minden tekintetben.

Én West Eggen éltem, a nyugati szigeten, a kevésbé divatos és kevésbé felkapott településen, de meg kell mondanom, hogy ezek a jelzők roppant felszínesek, és alig árulnak el valamit a két hely közötti bizzar és némileg vészjósló különbségekről. A bungalóm a tojás csücskében állt, alig ötven méterre a víztől, két hatalmas ház közé préselődve, ezeket ezerkétszáz vagy ezeröttszáz dollárért adták ki egy szezónra. A tőlem jobbra magasodó épít-

mény, bárhog y is nézzük, egészen elképesztő monstrum volt: valamilyen normandiai villa utá nzata lehetett, az egyik oldalán borostyánnal befuttatott, vadonatúj torony, ú szómedence márványból, tizenöt hektáros kert. Gatsbyé volt ez a palota. Pontosabban mivel nem ismerem személyesen Mr. Gatsbyt, azt kell mondanom, hogy az ezt a nevet viselő ú riember lakott ebben a palotában. Az én kis lakom nem tűnt éppen szemet gyönyörködtető látványnak, de legalább kicsi volt, és alig vették észre, szép kilátás nyílt belő le a vízre, a szomszéd pázsitjának egy részére, továbbá megnyugtató közelségben tudhatam milliomosokat – és mindez csak havi nyolcvan dollárromba fájt.

Európa Könyvkiadó, Budapest
Felelős kiadó Kuczogi Szilvia igazgató
Nyomta az Alföldi Nyomda Zrt.
Felelős vezető György Géza vezérigazgató
Készült Debrecenben, 2019-ben
Felelős szerkesztő Gaborják Ádám

Művészeti vezető Tabák Miklós

Borítótervező Tabák Miklós

Készült 15,0 (A/5) ív terjedelemben
ISBN 978 963 504 107 7

www.europakiado.hu
www.facebook.com/europakiado